

Soạn bài Lập dàn ý bài văn tự sự - Ngữ văn lớp 10

I. Hình thành ý tưởng, dự kiến cốt truyện

Đọc phần trích (sgk, tr. 44) và trả lời câu hỏi:

Câu 1. Trong phần trích, nhà văn Nguyên Ngọc nói về việc gì?

Trả lời:

Trong đoạn trích trên, nhà văn Nguyên Ngọc nói về quá trình suy nghĩ, chuẩn bị để sáng tác truyện ngắn “*Rừng xà nu*”. Từ một con người có thật mà nhà văn đã gặp, từ câu chuyện được nghe, tác giả dự kiến truyện sẽ mở ra và kết thúc bằng hình ảnh rừng xà nu; phần giữa kể câu chuyện đánh Mĩ qua cuộc đời, số phận của Tnú, ở đó ông sẽ miêu tả quan hệ của Tnú với các nhân vật khác.

Câu 2. Qua lời kể của nhà văn, anh (chị) học tập được điều gì trong quá trình hình thành ý tưởng, dự kiến cốt truyện để chuẩn bị lập dàn ý cho bài văn tự sự?

Trả lời:

Để chuẩn bị viết một bài văn tự sự, cần hình thành ý tưởng, dự kiến cốt truyện (có thể dự kiến phần mở đầu và kết thúc truyện), sau đó suy nghĩ, tưởng tượng về các nhân vật theo những mối quan hệ nào đó và nêu những sự việc, chi tiết tiêu biểu, đặc sắc tạo nên cốt truyện. Những dự kiến này giúp cho quá trình lập dàn ý được rõ ràng hơn và dàn ý cũng cụ thể, chi tiết hơn.

II. Lập dàn ý

Câu 1. Dựa vào suy ngẫm của nhà văn Nguyễn Tuân về kết thúc truyện *Tắt đèn* của Ngô Tất Tố, lập dàn ý cho bài văn tự sự theo gợi ý (SGK, tr. 45)

Trả lời:

(1) Sau cái đêm ấy, chị Dậu gặp một cán bộ cách mạng và được giác ngộ. Trong cuộc Tổng khởi nghĩa tháng Tám 1945, chị Dậu dẫn đầu đoàn nông dân lên cướp chính quyền huyện, phá kho thóc Nhật chia cho dân nghèo.

Dàn ý:

- **Mở bài:** Sau khi chạy khỏi nhà tên quan cụ, chị Dậu gặp một cán bộ cách mạng.

- **Thân bài:**

+ Cuộc Tổng khởi nghĩa tháng Tám nổ ra, chị Dậu trở về làng.

Soạn bài Lập dàn ý bài văn tự sự - Ngữ văn lớp 10

- + Khi thể cách mạng sục sôi, chị Dậu dẫn đầu đoàn biểu tình lên huyện cướp chính quyền, phá kho thóc Nhật.
- + Chiến thắng trở về chị cứu được anh Dậu khỏi nhà lao, chia thóc cho những hộ dân nghèo.
- + Về sau, anh Dậu cũng được giác ngộ cách mạng và hai vợ chồng tham gia vào Đảng cùng nhân dân đánh giặc, cứu nước.

- **Kết bài:** Cuộc sống sau khi tham gia cách mạng được cải thiện, anh chị Dậu cùng nhân dân hăng hái lập chiến công.

(2) Cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp nổ ra. Tuy sống trong vùng địch hậu, chị Dậu vẫn bí mật nuôi giấu cán bộ, nhiều lần đập nắp hầm bêm cho cán bộ ...

Dàn ý:

- **Mở bài:** Giới thiệu câu chuyện xảy ra từ kết thúc truyện *Tắt đèn*.

- **Thân bài:** Kể lại câu chuyện với những sự việc cụ thể.

+ Cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp nổ ra, chị Dậu đã nhận thức về cuộc kháng chiến này như thế nào?

+ Tuy sống trong vùng địch hậu, chịu sự kiểm soát của địch nhưng chị Dậu vẫn bí mật nuôi giấu cán bộ, nhiều lần đập nắp hầm bêm cho cán bộ,... (Sống trong vùng địch hậu, chị Dậu gặp những khó khăn gì? Tại sao chị Dậu vẫn bí mật nuôi giấu cán bộ ? Những sự việc nào chứng tỏ lòng căm thù giặc và tinh thần cách mạng của chị Dậu?...),

- **Kết bài:** Câu chuyện kết thúc như thế nào? Nêu suy nghĩ của em về hành động của chị Dậu.

Câu 2. Trình bày cách lập dàn ý bài văn tự sự.

Trả lời:

- Bước 1: Trước khi lập dàn ý, cần suy nghĩ để chọn đề tài, chọn một chủ đề hoặc vấn đề sau đó phác thảo qua cốt truyện.

- Bước 2: Từ đề tài, chủ đề của câu chuyện, người viết phải tưởng tượng, sáng tạo ra những nét chính hình thành nên cốt truyện. Cốt truyện có thể dựa vào cuộc đời và số phận của nhân vật chính hay dựa theo diễn biến của sự việc chính.

Soạn bài Lập dàn ý bài văn tự sự - Ngữ văn lớp 10

- Bước 3: Dựa vào mô hình dàn ý (3 phần), tìm các yếu tố cấu thành tác phẩm: Lí do, không gian xảy ra câu chuyện, các tình tiết của truyện, các nhân vật và quan hệ của chúng, các cảnh thiên nhiên, các đối thoại chính, tâm trạng của nhân vật...

- Bước 4: Hệ thống hóa các khâu trên bằng một dàn ý chi tiết.

- Dàn ý chung:

+ Mở bài: giới thiệu câu chuyện (hoàn cảnh, không gian, thời gian, nhân vật,...).

+ Thân bài: những sự việc, chi tiết chính theo diễn biến câu chuyện.

+ Kết bài: kết thúc câu chuyện (có thể nêu cảm nghĩ của nhân vật, hoặc một chi tiết thật đặc sắc, ý nghĩa).

III. Luyện tập

Câu 1. Lập dàn ý cho bài văn viết về câu chuyện: “một học sinh tốt phạm phải một số sai lầm trong “những phút yếu mềm” nhưng đã kịp thời tỉnh ngộ, “chiến thắng bản thân...”, vươn lên trong cuộc sống, trong học tập.

Gợi ý dàn bài:

- **Mở bài:** Giới thiệu câu chuyện (một học sinh học tập chăm ngoan nhưng do bị bạn bè lôi kéo đi chơi điện tử nhiều nên bê trễ việc học nhưng đã kịp thời tỉnh ngộ do đọc được một cuốn sách của Nguyễn Ngọc Kí về nghị lực sống vượt qua nghịch cảnh).

- **Thân bài:**

+ Linh là học sinh chăm ngoan, học giỏi môn Tiếng anh, luôn đứng vị trí đầu lớp.

+ Giữa học kì Linh ngày càng thân thiết với một nhóm bạn xấu hay rủ rê bạn bè đi chơi và đánh điện tử.

+ Ban đầu, Linh đi cùng chỉ đứng xem, sau đó thấy thích đã lao vào chơi. Chơi lại càng ham, Linh quên ăn, quên ngủ, quên luôn cả việc học chỉ vì chơi điện tử. Thành tích học không được duy trì, ngày càng thụt lùi.

+ Bị mẹ bắt được trong quán net sau 2 ngày không về nhà, Linh xấu hổ không dám đến trường.

+ Cô giáo chủ nhiệm đến hỏi thăm, đem theo một cuốn sách viết về Nguyễn Ngọc Kí.

+ Sáng hôm sau, em đến lớp với sự hứng khởi và xin cô thêm bài tập để làm ở nhà.

Soạn bài Lập dàn ý bài văn tự sự - Ngữ văn lớp 10

+ Linh nỗ lực bắt đầu lại từ đầu và lại dành vị trí số 1 của lớp.

- **Kết bài:** Bài học về sự sa ngã trong những phút yếu lòng của Linh là lời cảnh tỉnh cho tất cả các bạn học sinh.

Câu 2. Lập dàn ý cho bài văn viết về một câu chuyện xảy ra trong cuộc sống.

Gợi ý dàn bài:

- **Mở bài:** Giới thiệu câu chuyện: bác chủ trọ nhân hậu, giúp đỡ sinh viên bằng cách nấu cơm hàng ngày, giảm tiền thuê nhà cho các bạn khó khăn.

- **Thân bài:**

+ Giữa Hà Nội xô bồ, tấp nập người ta đua chen kiếm tiền, nhưng bác chủ trọ ở Cổ Nhuế lại tận tình giúp đỡ sinh viên bằng tình cảm chân thành, không mong làm giàu.

+ Hàng ngày, bác nấu ăn cho sinh viên, nhờ vậy sau những giờ học tập mệt mỏi mọi người được nghỉ ngơi, thư giãn.

+ Bác sẵn sàng giảm tiền thuê nhà để giúp đỡ các sinh viên nghèo.

+ Tình cảm của bác được mọi người đón nhận và thêm yêu quý

+ Đến một ngày khi tuổi đã cao, bác đã ra đi vì căn bệnh u não để lại tiếc thương cho tất cả sinh viên, hàng xóm, láng giềng.

- **Kết bài:** Tấm lòng nhân hậu của bác được biết đến và lan tỏa lên sóng truyền hình. Tuy bác đã ra đi nhưng tấm lòng của bác thì luôn còn mãi.